

Truyện Ngụ Ngôn Bói Cá: Sợi dây liên kết giữa thiên nhiên và con người

Nguyễn Minh Hoàng

HCM, ngày 21 tháng 9 năm 2023

* * * * *

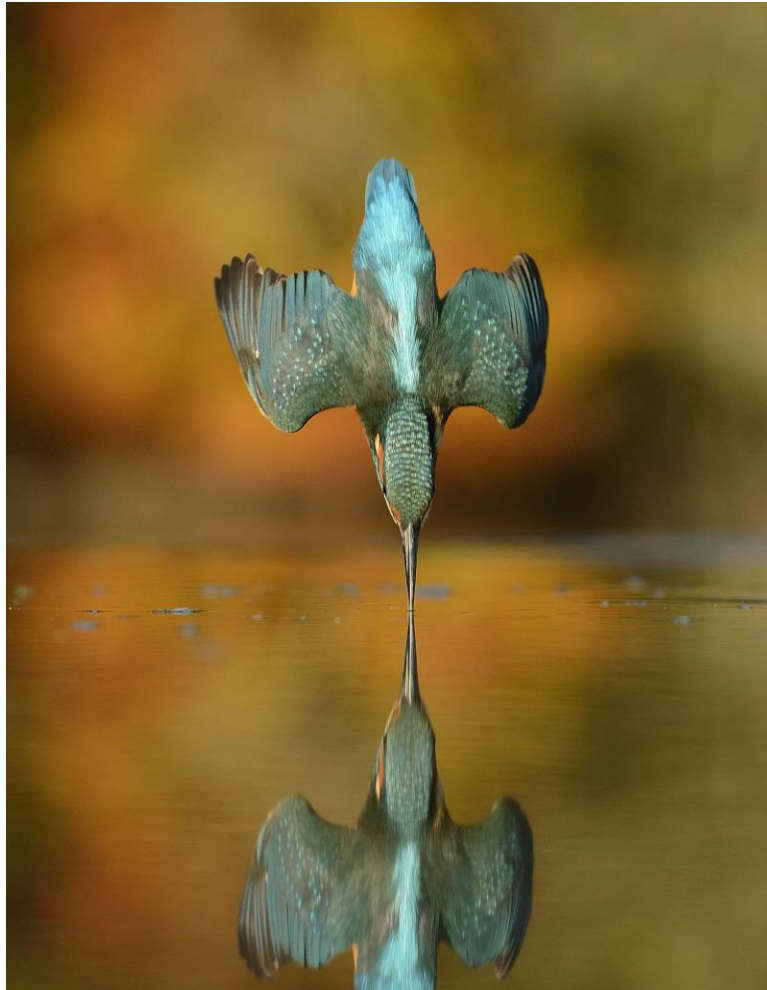
Truyện Ngụ Ngôn Bói Cá của tác giả Vương Quân Hoàng là tập truyện ngắn thể hiện các quan sát và suy tư của tác giả đối với các khía cạnh văn hóa, xã hội, và con người [1]. Những yếu tố được thể hiện thông qua góc nhìn và trải nghiệm của ngài Bói Cá, nhân vật chính của cả tập truyện, đối với cuộc sống nhộn nhịp của xóm chim. Các mẫu chuyện đầu tiên được viết vào năm 2017 và đăng rải rác trong mục Khoảng Lặng của Tạp chí *Kinh tế và Dự báo* đến năm 2019. Đến nay quyển truyện đã có 25 mẫu chuyện, được biên dịch và biên tập song ngữ.

Thông thường, khi bàn luận sâu sắc về khía cạnh văn hóa, xã hội, và con người, người viết sẽ vô tình hay cố ý tạo ra cảm giác nghiêm túc và tính quan trọng của vấn đề được bàn luận. Điều này dễ tạo ra sự căng thẳng, xa cách và nặng nề cho người đọc. Bằng các phép ẩn dụ và hoán dụ tinh tế, tác giả Vương Quân Hoàng đã sử dụng nhiều hình ảnh thiên nhiên, như xóm chim và các loài động vật, vốn đã mang nhiều sức sống và có màu sắc, để truyền tải các quan sát và suy tư của mình. Mỗi mẫu chuyện tượng trưng cho một bối cảnh xã hội, nơi diễn ra các tương tác xã hội giữa những loài chim và động vật, vốn cũng là tượng trưng cho những loại người có tính cách và đặc điểm khác nhau trong cuộc sống. Điều này tạo ra sự sinh động nhiều màu sắc, dễ dàng tiếp cận với người đọc ở nhiều độ tuổi khác nhau.

Với lối kể chuyện vừa suy tư vừa hóm hỉnh, tư duy của người đọc sẽ dễ dàng bị cuốn theo dòng chảy tâm lý, hành vi, và tương tác của các loài chim và động vật trong truyện. Đôi lúc, ta sẽ có những tiếng cười sảng khoái với những “cú ngoặt” thông minh của tác giả. Ví dụ như cách mà ngài Bói Cá xém nữa thì trở thành thức ăn trong miệng mèo như là kết cục cho sự kiêu ngạo về trí tuệ và ảo giác thành tựu tạo ra bởi sự thịnh vượng của xóm chim (trong truyện “Người anh em”). Hay như cách mà triết gia Khứu đồng dạy tuyên bố “Ở đâu có thức ăn, nơi ấy có tự do!” và xem lồng chim, nơi đã từng tước đi tự do của mình, trở thành mục tiêu theo đuổi đến hết đời (trong truyện “Ước mơ”). Qua những câu truyện này, ta có thể nhận ra được sự đa dạng, sâu sắc và luôn biến chuyển của các quan niệm về nhân sinh quan, các giá trị văn hóa định hình giá trị quan, và cách hệ thống xã hội vận hành được tác giả gửi gắm vào tác phẩm. Điều này cũng được thể hiện rất rõ trong các tư tưởng phát triển và lý thuyết khoa học mà tác giả đã phát triển và đồng phát triển [2-6].

Ngoài những giây phút được cười, tập truyện cũng không thiếu những tình tiết khiến cho ta chột “tĩnh,” để rồi chìm sâu vào suy nghĩ và suy tưởng. Ví dụ như trong truyện “Cái ăn,” bởi vì họ nhà chim Sẻ đông lên, cái ăn dần khó kiếm hơn nhưng lại ngại bay xa để tìm kiếm thức ăn, nên nhà Sẻ quyết định dọn vào ở hẳn trong xóm làng người gần đây để tiết kiệm thời gian di chuyển và dễ dàng dự trữ lâu dài. Nhờ vào “trí khôn” đấy mà các thành viên nhà Sẻ trở nên no đủ, không phải quay về xóm chim thiếu thốn cái ăn nữa, mà dọn vào ở hẳn trong nhà mới,

có đề bản hiệu là “Chim Sẻ đủ món.” Đọc xong câu truyện này, có lẽ sẽ có độc giả thật sự phản tỉnh, suy ngẫm nhiều hơn về các câu hỏi: Đây là trí khôn thật sự? Đây là cái giá phải trả cho văn hóa siêng ăn-biếng làm? Cách vận hành của xã hội diễn ra như thế nào? Và sâu xa hơn nữa, liệu cách mà xã hội chúng ta đang vận hành và cảm thấy ưu việt về nó, thật ra chỉ là một phần quy luật nhỏ bé của thiên nhiên rộng lớn hơn chăng?

Bói cá săn mồi, © Alan McFadyen.

Nguồn: <https://www.wired.com/2016/01/alan-mcfadyen-kingfisher-dive/>

Việc dùng các hình ảnh thiên nhiên như phép ẩn dụ cho xã hội và con người có lẽ còn xuất phát từ tình yêu thiên nhiên chân thành của tác giả. Tình yêu này được khởi tạo và hun đúc qua các ký ức về thiên nhiên thông qua hình ảnh các ngôi nhà cổ ẩn mình giữa những hàng cây cổ thụ xanh tươi Hà Nội xưa và các tác phẩm thiếu nhi giàu hình ảnh thiên nhiên, như truyện Trong Rừng Dẻ Gai của nữ nhà văn Nguyễn Thị Ngọc Tú (1942-2013) [7]. Chính vì sự gắn kết sâu sắc với thiên nhiên, nên tác giả đã kết thúc tuyển tập Truyện Ngụ Ngôn Bói Cá với

câu chuyện “Bói Cá giảm phát thải.” Câu truyện này là đóng góp của tác giả vào nỗ lực chung của nhân loại trong việc xây dựng văn hóa tôn tạo môi trường thông qua tác phẩm văn học, từ đây giúp giảm biến đổi khí hậu và bảo vệ môi trường Trái Đất [8].

Có thể thấy, với việc mượn dùng hình ảnh tự nhiên để diễn đạt quan sát và suy ngẫm, Truyện Ngụ Ngôn Bói Cá của tác giả Vương Quân Hoàng có giá trị với nhiều đối tượng. Quyển sách có thể cung cấp cho độc giả nhỏ tuổi những bài học về cách làm người thông qua sự vui nhộn, sinh động, và muôn màu của những chú chim. Đối với những người lớn tuổi, đã có một số hay nhiều kinh nghiệm, quyển sách có thể mang lại những giây phút giải trí và cơ hội đúc rút và suy ngẫm có giá trị. Ngoài ra, quyển sách còn giúp tạo dựng kết nối với thiên nhiên và xây dựng tình yêu thiên nhiên cho độc giả, đặc biệt là người dân thành thị, vốn ít có cơ hội tiếp xúc với thiên nhiên. Tuy nhiên, để thật sự nắm được tinh túy từ quyển sách, một hoặc hai lần đọc có lẽ là không đủ. Vì thế, việc đọc nhiều lần và đọc dưới nhiều góc độ suy nghĩ khác sau sẽ giúp cho độc giả khám phá được những “hạt ngọc” hay “kim cương” ẩn mình trong thế giới xóm chim.

Tài liệu tham khảo

- [1] Vương, Q. H. (2022). *The Kingfisher Story Collection*.
<https://www.amazon.com/dp/B0BG2NNHY6>
- [2] Chính, P. M., & Hoàng, V. Q. (2009). *Kinh tế Việt Nam: Thăng trầm và đột phá*. Nxb Chính trị Quốc gia.
- [3] Vương, Q. H. (2023). *Mindsponge Theory*. De Gruyter.
[https://www.google.com/books/edition/Mindsponge Theory/HnegEAAAQBAI](https://www.google.com/books/edition/Mindsponge+Theory/HnegEAAAQBAI)
- [4] Vương, Q. H. (2022). *A New Theory of Serendipity: Nature, Emergence and Mechanism*. De Gruyter. <https://books.google.com/books?id=2wdsEAAAQBAI>
- [5] Vương, Q. H. (2018). The (ir)rational consideration of the cost of science in transition economies. *Nature Human Behaviour*, 2, 5. <https://www.nature.com/articles/s41562-017-0281-4>
- [6] Vương, Q. H. (2020). Reform retractions to make them more transparent. *Nature*, 582, 149. <https://www.nature.com/articles/d41586-020-01694-x>
- [7] Vương, Q. H. (2020). From children’s literature to sustainability science, and young scientists for a more sustainable Earth. *Journal of Sustainability Education*, 24(3), 1-12. <http://www.susted.com/wordpress/content/from-childrens-literature-to-sustainability-science-and-young-scientists-for-a-more-sustainable-earth-2020-12/>
- [8] Vương, Q. H. (2021). The semiconducting principle of monetary and environmental values exchange. *Economics and Business Letters*, 10(3), 284-290.
<https://reunido.uniovi.es/index.php/EBL/article/view/15872>